

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 5 (7)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

5

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Minojiddinov A.A. Meva-sabzavot tarmog‘i korxonalarini boshqarishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo‘llari	8
Mirzayev A.T., Dilnozaxon M. O‘zbekistonda turizm marketingi samaradorligini baholash va uni takomillashtirishning integratsiyalashgan mexanizmi.....	12
Shavkatov A.Sh. O‘zbekistonda kichik biznes rivojlanishining institutsional va makroiqtisodiy asoslari.....	16
Махаммаджанов М.М. Инновационная трансформация банковского сектора Узбекистана: общесистемные тенденции и финансовые результаты.....	20
Sativaldiyeva G.X. IFRS 16 “Ijara” xalqaro standartiga muvofiq ijara hisobidagi o‘zgarishlar.....	24
Ismailov X.M. Aloqa korxonalari moliyaviy barqarorligini ta‘minlash metodologiyasini takomillashtirish masalalari.....	28
Yusubov I.I. Mintaqada iqtisodiyotni barqarorlashtirishda raqamli xizmatlarning rivojlanishi.....	32
Saidaxmedov N.X. Paxta-to‘qimachilik klasterlari faoiyatini shakllanishi va rivojlanishining zamonaviy nazariyalari.....	35
Istamqulov D.Q., Danyarova F.B. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish yo‘llari.....	40
Aipova I.I. Resurs samaradorligini baholashning nazariy usullari va ko‘rsatkichlari.....	43
Mirzaraximova A.A. Tijorat banklari tomonidan aloqa sohasini moliyalashtirish samaradorligini oshirish yo‘llari.....	49
Xalmirzaev A.A. Yer va suv resurslaridan samarali foydalanishda hududiy ixtisoslashuvning ahamiyati va iqtisodiy samaradorligi.....	53
Sidikov Z.A. Sirdaryo viloyatida sanoatlashtirish jarayonining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta‘siri.....	59
Usmanova N.Y. Raqamli iqtisodiyotda menejment qarorlarini qabul qilishda innovatsion texnologiyalarning roli.....	63
Ergashev R.X., Rajabaliyeva I.A. Transport-logistika infratuzilmasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish.....	67
Raximova D.S. Barqaror restoran amaliyotlari: oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish va qayta ishlashning innovatsion yondashuvlari.....	70
Narzullayeva X.A. Investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishning xalqaro tajribalari.....	76
Muxitdinov Sh.Z. Kichik agrobiznes subyektlarida mahsulotlar eksportini rivojlantirishga ta‘sir etuvchi omillar.....	84
No‘monov O.O‘. Agrotadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyatiga ta‘sir etuvchi makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy omillarni kompleks baholash.....	88
Yeshimbetov U.X. O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini barqaror rivojlantirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish.....	92
Raximova K.N. Tadbirkorlik sharoitida yashil biznesni tashkil etish va rivojlantirishining o‘ziga xos xususiyatlari	97
Хошимов П.З., Тўрахожайев Х.Х. Ислоний банкларнинг ишлаш тамойиллари ва ислон молия тизимининг Ўзбекистон иқтисодиётига таъбиқи.....	100
Sattarov R.A. An integrated methodological framework for evaluating and forecasting interregional economic cooperation: an input-output approach (evidence from Uzbekistan).....	107
Farmanov J.Z. Mintaqada asalarichilik ekotizimining tamoyillari va ekologik-geografik xususiyatlarini takomillashtirish	111
Qurbonov A.B. Janubiy iqtisodiy rayonda qishloq xo‘jaligi orxonlarining tarkibiy o‘zgarishi va agrar kooperatsiyani rivojlantirish yo‘nalishlari.....	114
Тоштемиров Т.Т. Ўзбекистонда кичик тадбиркорлик субъектлари фаолиятини кенгайтиришда солиқ механизмларидан фойдаланиш масалалари.....	119
Arziyev M.A. O‘zbekiston iqtisodiyotini transformatsiyalash sharoitida oilaviy tadbirkorlikni rivjlantirishning ustuvor yo‘nalishlari.....	122
Maxkamova S.Sh. Ekologik innovatsiyalar orqali yerni oqilona boshqarishning tashkiliy va iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	127
Olimova N.X. Yashil moliyalashtirishning rivojlanish tendensiyalari hamda hozirgi amaliyoti: milliy kontekst	137
Zaylobitdinova H.X. Davlat oliy ta‘lim muassasalarining tijorat faoliyatini samarali boshqarish strategiyalari.....	141
Komilov A.I. Evolution of the catering industry in the context of digital technologies.....	145

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Sotvoldiyev N.N. Mamlakatimizda yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda mehnat bozoriga ta'sir etuvchi omillar.....	149
O'rinov A.A. Sanoat tarmoqlarining investitsion imkoniyatlarini barqarorlik indikatorlari asosida boshqarish mexanizmlari.....	154
Ahmadaliyeva R.A. O'zbekistonda xufyona iqtisodiyotga qarshi kurashish samaradorligi.....	158
Uzganbayeva D.T., Alimova Sh.F. The role of investment strategies in transforming small business entities into large corporate structures.....	162
Goziyev M.Sh., Abdufattoyeva M. Sun'iy intellekt asosida iqtisodiy qarorlar qabul qilish samaradorligini oshirish.....	167
Qobilov H., Uzganbayeva D.T. O'zbekiston iqtisodiyotida xususiy tadbirkorlikning ro'li: so'nggi yillardagi islohotlar sharoitida iqtisodiy o'sish va bandlikka qo'shayotgan hissi.....	170
Sotiboldiyeva R., Uzganbayeva D.T. O'zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati.....	174
Маматкулов З.Ш. Хизмат кўрсатиш фаолиятининг шакллантириш ва бошқаришда хориж тажрибаларидан самарали фойдаланишнинг инновацион йўналишлари.....	179
Shamsiddinov P., Uzganbayeva D.T. Iqtisodiyotning raqamlashtirishning afzaliklari va uning oqibatlari.....	185
Qosimov A.S. Jizzax viloyati mahallalarining qayta nomlanishi va demografik jarayonlar va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari.....	189
Qodirov A., Tulaganov E.J., Berdimurodov U.S. Inson kapitalini kapitalizatsiya qilish va samaradorligini oshirish.....	192
Saidkarimova M.I., Sobirov O.A. Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish yo'llari.....	199
Saidova M.J. Sanoat transformatsiyasi sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni (Andijon viloyati misolida)	203
Юсупов А.С., Пардаев Х.Ф. Динамическое управление международным портфелем акций: механизмы ребалансировки и преимущества глобальной диверсификации в условиях волатильности валютных рынков.....	206
Burxonov J.X., Soliyev I.I. Mehnat bozorini tartibga solishda innovatsion yondashuvlarning xorij tajribasi tahlili.....	213
Xaitbaev J.O. Mintaqa iqtisodiyotini barqarorligini ta'minlashda suv resurslaridan foydalanishning ko'p omilli ekonometrik modellari.....	217
Saidov U.S. Kichik tadbirkorlik subyektlarida ekologik innovatsiyalarni rag'batlantirishning moliyaviy yo'nalishlari.....	221
Nurmaxanmadov N.B. Iqtisodiyotning ekologiyaga ta'sir moyilligining oshib borishi muammosi.....	224
Xudayberdiyev K. Davlat xaridlarida elektron platformalar faoliyatini optimallashtirishda sun'iy intellektga asoslangan moderatsiya mexanizmlarining roli.....	230
Xolxo'jayev E.G'. Davlat xaridini tashkil etishda elektron savdolardan foydalanish samaradorligi hamda imkoniyatlari tahlili.	234
Rustamova F.A. Qishloq joylarda tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini baholash va uni oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	238
Ikromov A. Iqtisodiy jarayonlarni ekonometrik modellashtirishda integro-differensial tenglamalarning o'rni va ularni tadqiq etish.....	241
Sarimsakov B.R., Usmonov J.Q. Xorijiy mamlakatlarda inson kapitalidan qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida samarali foydalanish tajribalari.....	245
Maraimov I.R. O'zbekistonda kambag'allikni kamaytirish va aholi turmush farovonligini oshirish.....	251
Yusupov Sh.B. Xorazm viloyatida sanoat korxonalarining iqtisodiy samaradorligini baholash va oshirish yo'llari: 2020–2025 yillar tahlili va 2030 yilga prognoz.....	256
Chintemirova D.Sh. Hududlar kesimida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari.....	260
Xusanova Z.R. Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari va unga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.....	265
Tajiboyev S.O., Gulimboyev S.I. Moliyaviy siyosatning investitsiya muhitiga ta'siri.....	270
Tajiboyev S.O. G'aznachilikda to'lovlarni amalga oshirish.....	275
Xaydarov M., Baxtiyorov I. Innovatsion iqtisodiyot g'oyalari va ularni oliy ta'lim tizimi orqali qo'llashning nazariy asoslari.....	279
Ким Т.В., «Зарубежный опыт развития циркулярной экономики и её роль в формировании ресурсосберегающей модели экономического развития».....	286

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 5-son 2026 yil

Saydullayeva R.U. Analysis of financial efficiency and profitability in the green economy: the role of IAS and IFRS standards.....	292
Galatov A.A., Karimova G.A. O‘zbekistonda Islomiy moliyaviy xizmatlar ko‘rsatuvchi nobank tashkilotlar faoliyati va strategik boshqaruv tizimining tahlili.....	296
Tursunov F.U. Oliy ta‘lim sifati monitoringini takomillashtirish mexanizmlarini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari... ..	300
Yakhshiboev R.E. Retrieval-augmented generative AI for smart learning content.....	303
Ergashev S.A. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish: ilmiy-nazariy va amaliy asoslar.....	307
Абдуллаева Р.Ғ., Тажибаева Н.Ф. Ўзбекистон иқтисодиётида инвестицияларнинг устувор йўналишлари ва ривожланиш истиқболлари.....	311
Sayfullayev J. Why organizations struggle to implement green management practices: key barriers and practical solutions.....	316
Sirojiddinov K.I. Korxonaning raqobatbardoshligini baholash usullari.....	319
Ibraximov X.S. Mintaqalarda tadbirkorlik muhitini shakllantirishda kichik biznesni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘rni va mexanizmlari.....	324
Tajibayev K.Q. Farg‘ona vodiysida kichik biznes sub’ektlari raqobatbardoshligini oshirishning metodologik asoslari.....	328
Abdulxakimov Z.T. Barqaror rivojlanish evolyusiyasi va tarkibiy qismlari masalalari.....	332
Pazilidinov M.M. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlarning raqamlashtirish tajribasi.....	337
Жураева М.З., Ахмедов Р.М. Экосистема применения системного подхода в менеджменте транспортной инфраструктуры.....	341
Ахмедов Р.М. Основные требования к разработке системного подхода в менеджменте дорожного хозяйства Республики Узбекистан.....	348
Mamasiddiqova F.X. Qishloq xo‘jaligida mahallalar ixtisosligi: nazariy asoslar, regional tahlil va rivojlantirish istiqbollari.....	353
To‘rayev A.A. Mehnat bozorini texnologik transformatsiyalash sharoitida ishchi kuchi raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlari.	358
Солиев И.И. Концептуальные основы институциональной автономии вузов в условиях модернизации системы образования Узбекистана.....	362
Xasanov S.Q. Sanoat korxonalarini rivojlantirishda modernizatsiya va klaster yondashuvining o‘rni.....	365
Murodov A. Aholining real pul daromadlarini va xarid qobiliyatini oshirishning nazariy asoslari.....	369
Карабаев Р.З. Искусственный интеллект в цифровой экономике Узбекистана.....	374
Rasulova Sh.A. Bozor iqtisodiyotida monopoliyaning mohiyati, shakllari va uning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta’siri.....	378
Salimov A.F., Rasulova Sh.A. Bozor muvozanati va unga ta’sir ko‘rsatuvchi omillar.....	381
Sattarova G.X. O‘zbekiston logistika bozorida yuk tashish xavflarini sug‘urta orqali kamaytirishning iqtisodiy samaradorligi.....	385
Муродхўжаева Ф.М. Маҳаллий саноатни шакллантиришда кластер ёндашуви ва 2030 йилгача трансформациянинг прогноз параметрлари (Наманган вилояти мисолида).....	389
Yoqubjonov R.R. Kichik biznes mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	396
Nasritdinov B.X. Risklarni integral baholash kichik biznesda moslashuvchan boshqaruv tizimi asbobi sifatida	400
Abdurazzoqov H.A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining hozirgi holati va tendentsiyalari.....	406
Turgunov M.M., Soliyev I.I. Milliy innovatsion tizim samaradorligini oshirishning strategik yo‘nalishlari.....	411
Kuzimuratova D.M. O‘zbekiston Respublikasida tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirish.....	414
Soyibjonov I.S. Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini yashil iqtisodiyot tamoyillari asosida rivojlantirish.....	419
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	423
Odinayev G‘.J. Nogironligi bo‘lgan aholi qatlamini strategik sohalarda band qilish loyihalari.....	427
Abduvahobov V.B. Jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishning global standartlari va O‘zbekiston tajribasi: kompleks tahlil.....	430
Қўзиева Н.Н. Билвосита солиқларнинг шаклланиши ва ривожланиб бориши.....	435

**DAVLAT XARIDINI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARDAN
FOYDALANISH SAMARADORLIGI HAMDA IMKONIYATLARI TAHLILI**

**АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ И ВОЗМОЖНОСТЕЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ В ОРГАНИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК**

**ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS AND OPPORTUNITIES OF USING
ELECTRONIC AUCTIONS IN PUBLIC PROCUREMENT ORGANIZATION**

Xolxo‘jayev Eldorjon G‘olibjon o‘g‘li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada davlat xaridlarini tashkil etishda elektron savdo platformalaridan foydalanish samaradorligi va imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda elektron xarid tizimlarining an’anaviy xarid mexanizmlariga nisbatan afzalliklari, xususan shaffoflikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish, raqobatni kengaytirish hamda korrupsion xavflarni minimallashtirishdagi roli o‘rganilgan.

Kalit so‘zlar: davlat xaridlari, elektron savdo, elektron platforma, shaffoflik, raqamli iqtisodiyot, tender, auksion, raqobat, korrupsiya, avtomatlashtirish, samaradorlik, optimallashtirish.

В данной статье анализируются эффективность и возможности использования электронных торговых платформ в системе государственных закупок. В исследовании рассматриваются преимущества электронных закупок по сравнению с традиционными механизмами, в частности их роль в повышении прозрачности, снижении затрат, расширении конкуренции и минимизации коррупционных рисков. Также обоснованы возможности электронных торговых платформ в автоматизации и оптимизации процессов государственных закупок.

Ключевые слова: государственные закупки, электронные торги, электронная платформа, прозрачность, цифровая экономика, тендер, аукцион, конкуренция, коррупция, автоматизация, эффективность, оптимизация.

This article analyzes the efficiency and opportunities of using electronic trading platforms in public procurement processes. The study examines the advantages of electronic procurement systems compared to traditional methods, particularly their role in increasing transparency, reducing costs, expanding competition, and minimizing corruption risks. It also highlights the potential of electronic trading platforms in automating and optimizing public procurement processes.

Keywords: public procurement, electronic trading, electronic platform, transparency, digital economy, tender, auction, competition, corruption, automation, efficiency, optimization.

Davlat xaridlari har qanday mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojida muhim o‘rin tutuvchi jarayon bo‘lib, byudjet barqarorligini ta’minlash va davlat sektorini zarur tovar hamda xizmatlar bilan ta’minlashga xizmat qiladi. Ushbu tizim orqali raqobat rivojlanadi, mahsulot sifati oshadi hamda kichik biznes va sanoatni qo‘llab-quvvatlash imkoniyatlari kengayadi. Davlat xaridlari tender, tanlov, elektron auksion va to‘g‘ridan-to‘g‘ri shartnoma kabi shakllarda amalga oshiriladi.

Jahon tajribasida raqamli texnologiyalar rivojlanishi va byudjet defitsiti davlat xaridlari tizimini takomillashtirish zaruratini kuchaytirmoqda. Bu esa davlat xarajatlarining katta qismi aynan xaridlar orqali amalga oshirilishi va raqamli yechimlarning ahamiyati ortib borayotganini ko‘rsatadi. Oliver Hartning “ijro etilmagan shartnomalar” nazariyasi shartnomaviy munosabatlar va institutlarni tushunishda muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi [1].

O‘zbekiston Respublikasida davlat xaridlari ko‘rsatkichlari nisbatan barqaror bo‘lsa-da, ayrim

muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, davlat xaridlarining YAIMdagi ulushi pastligi, elektron xaridlarda texnik kamchiliklar va raqobatga ta'sir etuvchi omillar mavjud. Shu bois tizimni takomillashtirish dolzarb hisoblanadi.

Prezident Sh. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, tadbirkorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, moliyaviy resurslar va davlat xaridlariga keng yo'l ochish muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, tadbirkorlar hali ham yer, kadastr, bojxona va davlat xaridlari sohalarida korrupsiya holatlariga duch kelayotganligi tizimni isloh qilish zaruratini yanada dolzarb qiladi [2].

Davlat xaridlarini tashkil etishda elektron savdo platformalaridan foydalanish masalasi zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va davlat boshqaruvining elektronlashuvi ushbu mavzuning ilmiy-amaliy ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Xalqaro tadqiqotlarda elektron davlat xaridlari tizimi korrupsion xavflarni kamaytirish, byudjet mablag'laridan samarali foydalanish va raqobatni kengaytirishning muhim vositasi sifatida baholanadi [3]. Jahon Banki tadqiqotlarida elektron xaridlar shaffoflikni oshirish va tranzaksiya xarajatlarini kamaytirishda muhim omil ekani ta'kidlanadi, OECD hisobotlarida esa u davlat sektorida samaradorlikni oshiruvchi asosiy raqamli instrument sifatida e'tirof etilgan [4].

Christopher Yukins va Steven Schooner o'z ishlarida elektron xaridlar raqobatni kuchaytirishi, kichik va o'rta biznes ishtirokini kengaytirishi hamda narx shakllanishini optimallashtirishini asoslab bergan. Ularning fikricha, raqamli platformalar xarid jarayonlarini standartlashtirish orqali inson omili ta'sirini sezilarli kamaytiradi [5].

Rivojlangan mamlakatlar, xususan Yevropa Ittifoqida elektron xarid tizimlari to'liq integratsiyalashgan bo'lib, tender jarayonlari boshidan oxirigacha raqamli muhitda avtomatlashtirilgan tarzda amalga oshiriladi. Bu esa operatsion xarajatlarni kamaytirish va jarayonlarni tezlashtirish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasida ham davlat xaridlarini raqamlashtirish va elektron savdo platformalarini rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Raqamli texnologiyalar vazirligi hamda Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan elektron xarid tizimlarini takomillashtirish, shaffoflikni oshirish va raqamli infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar izchil amalga oshirilmoqda.

Mazkur tadqiqotda davlat xaridlarida elektron savdo platformalaridan foydalanish samaradorligi nazariy, empirik va qiyosiy tahlil usullari asosida o'rganildi. Nazariy asos sifatida raqamli iqtisodiyot va davlat xaridlari tizimiga oid ilmiy qarashlar tahlil qilindi.

Elektron davlat xaridlarida yetkazib beruvchilar hisob-kitob-kliring palatasiga buyurtma qiymatining ma'lum foizi miqdorida avans to'lovini amalga oshirish orqali savdolarida ishtirok etadi. Umumiy shartlarga ko'ra, ishtirokchilar (korporativ buyurtmachi va yetkazib beruvchi) HKKPga buyurtma qiymatining 3 foizi miqdorida avans to'lovini amalga oshiradi, byudjet buyurtmachilari bundan ozod etiladi [6]. Shuningdek, elektron raqamli imzo (ERI)dan foydalanish elektron shartnomalarning haqiqiylikni ta'minlovchi asosiy vosita hisoblanadi.

Avans to'lovlari shartnoma majburiyatlari bajarilganda yoki g'olib aniqlanganda qaytariladi. Elektron xaridlar asosan elektron do'kon va auksion orqali maxsus axborot portali yordamida amalga oshiriladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, auksionlarda joylashtirilgan lotlar narxlari ko'pincha bozor narxlaridan farq qiladi yoki mahsulotlarga qo'yilgan texnik talablar standartlardan chetga chiqadi [8]. Masalan, “DVP” plitalarining standart o'lchami 2,75x1,7 m, qalinligi 3–4 mm va og'irligi 12–16 kg etib belgilangan.

Auksion o'tkazishda belgilangan eng yuqori summa qiymatini oshirish orqali tanlov asosida o'tkaziladigan xaridlar miqdorini kamaytirish maqsadga muvofiq, deb o'ylaymiz.

Bizningcha, yuqoridagi holatlarni joriy etish birinchidan, byudjet buyurtmachisi tomonidan xarajatlar smetasi bo'yicha bir turdagi tovarlarni ikki (yoki undan ortiq) shartnoma bo'yicha xarid qilinishiga yo'l qo'yilmaydi. Ikkinchidan, byudjet buyurtmachisi tomonidan narxlarni manipulyatsiya qilishga imkon berilmaydi, uchinchidan, byudjet xarajatlarining manzilliligini ta'minlash orqali samaradorlikka erishiladi.

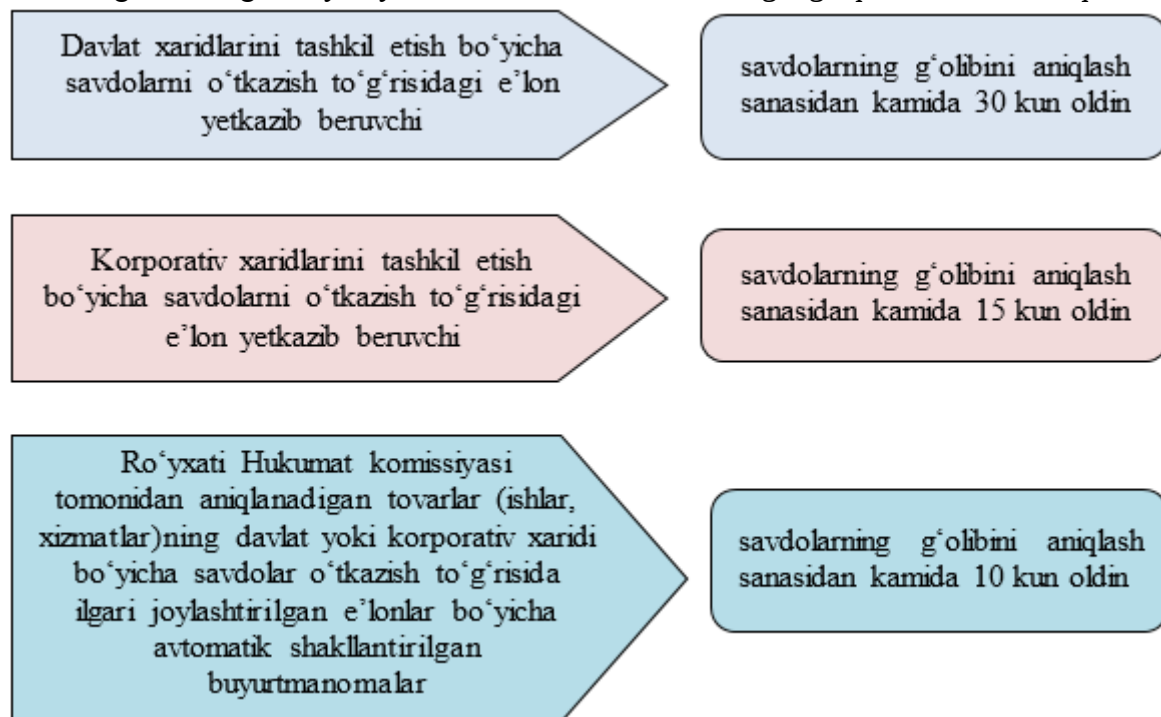
O'zbekiston Respublika tovar-xom ashyo birjasida elektron xaridlarni tashkil etish va o'tkazish

tartibi to‘g‘risida nizom[10] O‘zbekiston respublika tovar-xom ashyo birjasida boshlang‘ich narxni pasaytirish yuzasidan elektron xaridlarni auksion savdolar shaklida tashkil etish va o‘tkazish tartibini belgilaydi.

Akkreditatsiyadan o‘tgan yetkazib beruvchilar savdolarida qatnashish uchun hisob-kitob-kliring palatasining ikkilamchi depozit hisob raqami doirasida o‘z shaxsiy hisob raqamlariga avans to‘lovlarini o‘tkazishlari shart[7].

Yetakzib beruvchi tomonidan kiritilgan avans to‘lovi boshqa yetkazib beruvchi tomonidan kam narx ko‘rsatilgan taklif berilgunga qadar blokirovka qilinadi.

Savdolar g‘olibining moliyaviy zakalati u kontraktni imzolagunga qadar blokirovka qilinadi.

1-rasm. Davlat xaridlarini tashkil etish bo‘yicha savdolarni o‘tkazish to‘g‘risidagi e‘lonning joylashtirilishi [9].

Savdolar elektron tizimda, boshlang‘ich narxni bosqichma-bosqich pasaytirgan holda o‘tkaziladi. Savdolar bosqichining o‘lchami birja tomonidan belgilanadi.

Savdolarni o‘tkazish, to‘langan avans to‘lovi summasiga muvofiq har bir lot bo‘yicha savdolar qo‘yish, savdolar g‘oliblarini aniqlash, bitimlarni ro‘yxatga olish va kontrakt shakllantirish elektron tizim orqali avtomatik rejimda amalga oshiriladi.

Bundan tashqari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-iyundagi PF-6013-son “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmoni asosida Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi tashkil etildi. Unga davlat xaridlari sohasida korrupsiyaga qarshi nazorat tizimi samaradorligini tahlil qilish, uni takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish hamda ISO 37001 standartini joriy etish vazifalari yuklatilgan.

Shuningdek, Bosh prokuratura bilan hamkorlikda manfaatlar to‘qnashuvi va affillanganlik holatlarini aniqlash bo‘yicha masofaviy monitoringni yo‘lga qo‘yish belgilangan. Bu esa mamlakatda davlat xaridlari tizimini isloh qilish va shaffoflikni oshirishga qaratilgan keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirilayotganini ko‘rsatadi.

Davlat xaridlarini tashkil etishda elektron savdo platformalaridan foydalanish tizim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. An‘anaviy xarid mexanizmlariga nisbatan elektron savdo tizimlari jarayonlarning tezkorligi, shaffofligi va nazorat qilish imkoniyatlarining yuqoriligi bilan ajralib turadi.

Tahlillar asosida aniqlanishicha, elektron xarid tizimlari davlat mablag‘laridan samarali foydalanish, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish hamda korrupsion xavflarni minimallashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, raqobat muhiti kengayib, xarid jarayonlarida ishtirok etuvchi subyektlar soni ortadi, bu esa narxlarning optimal shakllanishiga olib keladi. Shuningdek, elektron savdo platformalari davlat xaridlari jarayonlarida inson omilining salbiy ta‘sirini kamaytirib, qaror qabul qilish jarayonlarining avtomatlashtirilishini ta‘minlaydi. Bu esa tizimning ishonchliligi va samaradorligini yanada oshiradi. Elektron savdo platformalarini davlat xaridlari tizimiga keng joriy etish O‘zbekiston Respublikasida ochiq, shaffof va samarali davlat xaridlari tizimini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. The Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel 2016
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – 26.01.2020.
3. O‘roqov U. Davlat xaridlari tizimi: kecha va bugun//Bozor, pul va kredit jurnali. – T., 2018. – №8. <https://finance.uz/index.php/uz/fuz-menu-economy-uz/4051-davlat-xaridlari-tizimi-kecha-va-bugun>
4. Rahimova G.X. O‘zbekiston Respublikasida davlat xaridini tashkil etish asoslari // “Iqtisod va moliya” ilmiy-amaliy jurnali. №4, 2014.
5. 2019 Annual Report. Public Procurement Service, Innovating Excellent in Procurement.
6. Qosimova G.A. G‘aznachilik tizimida davlat xaridining huquqiy asoslarini takomillashtirish masalalari//Xalqaro moliya va hisob ilmiy elektron jurnali. – T., 2019. — № 2 (aprel).
7. Демиденко М.В. Развитие подрядных торгов на строительство объектов в системе государственных закупок: автореферат ... к.э.н. – СПбГАСУ. – СПб, 2017. – 23.
8. Заикин Н.Н. Особенности развития конкурентной среды Россия в условиях глобальной нестабильности: автореферат ... к.э.н. – РАНХиГС при Президенте Российской Федерации. – Томск, 2015. – 22 с.
9. “O‘zbekiston respublika tovar-xom ashyo birjasida elektron xaridlarni tashkil etish va o‘tkazish tartibi to‘g‘risidagi Nizom” (Vazirlar Mahkamasining 2013 yil 11 iyundagi 166-son qarori bilan tasdiqlangan) asosida tuzildi.
10. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlat va korporativ xaridlar jarayonini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida" 2013 yil 11 iyundagi 166-son qarori.